

Prinsjesdag 2016

Vragen?

In deze Prinsjesdag nieuwsbrief wordt ingegaan op de kabinetsplannen voor het komende jaar die op 20 september tijdens Prinsjesdag gepresenteerd zijn. Deze nieuwsbrief zoomt in op onderwerpen uit de Rijksbegroting die voor MN en haar opdrachtgevers van belang zijn.

Voor vragen, feedback en/of opmerkingen over deze nieuwsbrief kunt u contact opnemen via PublicAffairs@mn.nl.

Troonrede

Koning Willem Alexander heeft de Troonrede uitgesproken. Hij sprak uit dat de financieel-economische crisis achter ons ligt, maar onrust en onbehagen kenmerken zijn van deze tijd. Economische onzekerheid op de wereldmarkt is een reëel probleem met een grote impact op het dagelijks leven.

Voor het kabinet vormen gezonde overheidsfinanciën en een sterke economie het fundament onder een goed en solidair sociaal stelsel en een hoge kwaliteit van andere publieke voorzieningen voor volgende generaties. De doelstelling van het regeringsbeleid is onveranderd gebleven en luidt als volgt: zorgen voor een toekomst waarin vooruitgang, innovatie en economische groei samen kunnen blijven gaan met bescherming, solidariteit en omzien naar elkaar.

Enkele jaren geleden was de situatie anders in Nederland. De economie kromp, het begrotingstekort was bijna 4% en het aantal mensen op zoek naar werk rond de 700.000, ongeveer 8% van de beroepsbevolking. De AOW dreigde onbetaalbaar te worden en zorgkosten stegen jaarlijks sneller dan het nationaal inkomen.

Verschillende grote hervormingen zijn in gang gezet, o.a. in de zorg, arbeidsmarkt, in de AOW en de financiële sector. Sinds enkele jaren groeit de Nederlandse economie weer. De verwachte groei voor 2017 komt, ondanks de brexit, uit op 1,7%. Het begrotingstekort daalt in 2017 naar 0,5% en de staatsschuld daalt richting 60% van het nationaal inkomen. De koopkracht groeit dit jaar voor werkenden, ouderen en mensen met een uitkering.

Na 2014 zijn er in Nederland 225.000 banen bij gekomen. De werkloosheid is teruggedrongen naar 5,8%. Meer werkzoekenden boven de 45 vinden een baan en het aantal jongeren met werk ligt op het hoogste niveau sinds 7 jaar. Afspraken met werkgevers over meer banen voor mensen met een arbeidsbeperking worden uitgevoerd. De regering heeft met de sociale partners een aantal maatregelen afgesproken: regels voor seizoenswerk worden versoepeld en werkloze 50-plussers krijgen intensieve ondersteuning bij het vinden van werk. Het minimumloon vanaf 21 jaar wordt in twee stappen afgeschaft, omdat jongeren recht hebben op een volwaardig loon. Werkgevers worden hiervoor gecompenseerd om negatieve effecten tegen te gaan.

Economische risico's en onzekerheden komen vooral uit het buitenland, zo hebben lagere groeicijfers in opkomende markten (bijv. China, Brazilië) hun weerslag op de Nederlandse economie. Bovendien brengt de brexit onzekerheden met zich mee, mede doordat het Verenigd Koninkrijk een belangrijke handelspartner is en de brexit ook in Nederland banen zal kosten. Het doel van de regering is het versterken van economische relaties. Samenwerking in Europa is daarin cruciaal, Nederland is binnen de EU gericht op groei en banen. Een stabiele euro, krachtige bankenunie en een sterke, eerlijke Europese markt zijn cruciaal.

Er kunnen investeringen in energietransitie en verduurzaming verwacht worden. De regering zal met voorstellen komen voor extra financiering van het midden- en kleinbedrijf (MKB). Investeringen en innovaties in duurzame energiebronnen zullen banen en kansen opleveren voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Kerncijfers Macro Economische Verkenning (MEV)

De MEV van het Centraal Planbureau (CPB) wordt ieder jaar op Prinsjesdag gepresenteerd. In de MEV worden de economische en budgettaire voorspellingen voor het komende jaar beschreven. Op basis van deze cijfers maakt het kabinet de begrotingen. De titel van de MEV 2017 is: 'Onzekere wereld, overheidstekort neemt af'. Hieronder worden de belangrijkste gegevens uit de MEV voor 2017 kort samengevat:

- Economische groei 1,7%
- Werkloosheid 6,2%
- Inflatie 0,5%
- Koopkracht 1,0%*
- Begrotingstekort 0,7% bbp
- Overheidsschuld 61,8% bbp

* Koopkracht in 2016 is 2,8%.

Loonontwikkeling, inflatie, zorg- en pensioenpremies

Loonontwikkeling en koopkracht

In 2016 stijgt de mediane koopkracht met 2,8%. Werkenden gaan er met een koopkrachtstijging van 3,9% het meest op vooruit. Deze toename is deels te verklaren door de maatregelen uit het 5 miljard-pakket en deels door een reële contractloonontwikkeling van 1,4%. De koopkracht van uitkeringsgerechtigden (1,3%) en gepensioneerden (1,5%) stijgt in mindere mate. Voor gepensioneerden geldt dat het beperkt indexeren van aanvullende pensioenen een drukkend effect heeft op de koopkrachtontwikkeling. Tevens hebben verschillende beleidswijzigingen gevolgen voor de koopkracht. De inflatie voor 2016 wordt geraamd op 0,2% en de contractloongroei op 1,6%. Ook is de raming van de nominale zorgpremies in 2016 naar beneden bijgesteld. Samen leiden deze wijzigingen tot een sterk aangepast koopkrachtbeeld voor 2016.

Ten opzichte van 2016 neemt in 2017 de mediane koopkracht toe met 1,0%. De mediane koopkracht van werkenden neemt toe met 1,1%. In de marktsector stijgen de contractlonen met 1,6%. Door de relatief lage inflatie levert dit een reële contractloonstijging op van 1,0%. De mediane koopkracht van uitkeringsgerechtigden stijgt ook met 1,1%, terwijl de mediane koopkracht van gepensioneerden toeneemt met 0,7%. Verder is de stijging van de nominale zorgpremie met circa 41 euro ongunstig voor de koopkracht van huishoudens zonder zorgtoeslag. De mediane koopkracht van veel gepensioneerden, uitkeringsgerechtigden en werkenden met lage inkomens verbetert door intensiveringen van de zorg- en huurtoeslag.

Koopkracht ouderen

Voor 2017 leiden de lage dekkingsgraden van de pensioenfondsen tot een extra uitdaging voor een evenwichtige koopkrachtontwikkeling, nu het ernaar uitziet dat een groot aantal fondsen de pensioenen opnieuw niet kan verhogen of misschien zelfs moet korten. Hoewel het niet de rol is van de overheid om gepensioneerden hiervoor te compenseren, neemt het kabinet wel een aantal maatregelen die de koopkracht van gepensioneerden verbeteren. De ouderenkorting beoogt de koopkracht van pensioengerechtigden te ondersteunen. Om de koopkracht te verbeteren wordt de ouderenkorting structureel met €358 miljoen geïntensiveerd. Dit komt neer op een structurele verhoging van de ouderenkorting met €215. Hiermee wordt de ouderenkorting per 2017 €1292 (in 2016: €1187) voor pensioengerechtigden met een verzamelinkomen van niet meer dan €36.057.

Het kabinet wijzigt ook de opbouw van het fictieve rendement van de vermogensbelasting. Deze wordt progressiever. Gemiddeld genomen betekent dit dat huishoudens minder vermogensbelasting gaan betalen. Voor de hoogste vermogens geldt echter dat zij een hogere heffing betalen. Dit betreft vaak gepensioneerden, wanneer zij een relatief hoog aanvullend pensioen hebben.

Pensioenpremies

De gemiddelde pensioenpremie voor werknemers stijgt van 6,0% naar 6,2%.

Uitgaven sociale zekerheid

De uitgaven voor de sociale zekerheid dalen van 12,6% bbp in 2015 naar 12,5% bbp in 2017. Dit wordt veroorzaakt doordat de werkloosheidsuitgaven dalen.

Toekomst pensioenstelsel

Afgelopen zomer heeft het kabinet hoofdlijnen voor een toekomstbestendiger pensioenstelsel gepresenteerd. Daarbij zijn de bevindingen van de Nationale Pensioendialoog en het SER-advies over de toekomst van het pensioenstelsel voor het kabinet belangrijke inspiratiebronnen geweest. Het kabinet wil dat alle werkenden een toereikend pensioen kunnen opbouwen, dat past bij hun situatie op de arbeidsmarkt. Ook wil het kabinet een einde maken aan de oneerlijke herverdeling in het pensioenstelsel. Daarnaast is het de ambitie van het kabinet om de zogenoemde doorsneesystematiek af te schaffen en te vervangen door een actuariel fairdere systematiek van pensioenopbouw. Er wordt gestudeerd op een uitwerking van de verschillende transitiepaden voor het afschaffen van de doorsneesystematiek en een onderzoek naar de mogelijkheid om bij pensionering het pensioen deels als een bedrag ineens te ontvangen. De nieuwe pensioenovereenkomst moet volgens het kabinet de sterke elementen van de bestaande overeenkomsten behouden. Het kabinet denkt aan de mogelijkheid om collectief, solidair en tegen relatief lage kosten pensioen op te bouwen. Tegelijkertijd moet er meer ruimte zijn voor maatwerk, keuzemogelijkheden en transparantie. Het kabinet heeft 2020 beoogd voor de overgang naar een nieuw stelsel dat aan deze wensen tegemoetkomt.

Pensioen in eigen beheer

Per 1 januari 2017 kan geen fiscaal gefaciliteerd pensioen in eigen beheer (PEB) meer worden opgebouwd. De PEB-maatregel betreft de afschaffing van de mogelijkheid voor dga's om pensioen op te bouwen in de eigen bv. Directeuren-groootaandeelhouders (dga's) kunnen hun opgebouwde pensioen in 2017, 2018 en 2019 met een fiscale korting afkopen. De korting is het hoogst in 2017 (34,5%) en daalt naar 19,5% in 2019. De dga kan ook besluiten om zijn pensioenpot te laten staan, of om te zetten naar een spaarvoorziening, maar hij of zij mag geen dotaties voor nieuwe pensioenrechten doen. In beide gevallen worden er pas na de pensioendatum uitkeringen gedaan.

Naar verwachting zal ruim een derde van de dga's overgaan tot afkoop van de pensioenvoorziening. Een deel van de PEB-voorzieningen heeft een dekkingsgraad die lager is dan 100% en staat dus onder water, waardoor afkoop niet mogelijk is. Ook zal een deel van de dga's niet kunnen afkopen, omdat zijn of haar (voormalige) partner niet mee wil tekenen. Van de overige dga's wordt verwacht dat een meerderheid zal overgaan tot afkoop van de pensioenvoorziening. Door het afkopen krijgen zij de vrije beschikking over hun pensioenvermogen met een forse belastingkorting. Het voordeel van afkopen is, door de dalende korting, in het eerste jaar het sterkst.

Ingangsdatum pensioen

Pensioenuitvoerders hebben hun administratie dikwijls ingericht op uitkeringen die per de eerste dag van de maand ingaan. Deze uitvoeringspraktijk wringt in de visie van het kabinet met de huidige fiscale regels met betrekking tot het actuarieel herrekenen van een ouderdomspensioen dat eerder ingaat dan bij het bereiken van de 67-jarige leeftijd (pensioenrichtleeftijd) en de ingangsdatum van het partner-, wezen- en nabestaandenoverbruggingspensioen. Wanneer de huidige fiscale regels strikt zouden worden toegepast, moeten de pensioenregelingen worden aangepast door het opbouwpercentage naar beneden bij te stellen of het pensioen later te laten ingaan. Deze aanpassingen leiden tot aanzienlijke administratieve lasten voor pensioenuitvoerders.

Het kabinet stelt voor om de eerder gegeven tijdelijke goedkeuring om te zetten in een wettelijke regeling. Hiermee wordt voorkomen dat pensioenuitvoerders de administraties moeten aanpassen en tevens de (collectieve of individuele) pensioenregelingen moeten wijzigen, wat gepaard gaat met hoge administratieve lasten. Eenzelfde soort aanpassing wordt beoogd voor het partner-, wezen- en nabestaandenoverbruggingspensioen. Het pensioen moet voortaan ingaan in de periode tussen de eerste dag van de maand waarin de werknemer of gewezen werknemer overlijdt en de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de werknemer of gewezen werknemer is overleden. Hiermee vindt enige verruiming plaats van de ingangsdatum van het partner-, wezen- en nabestaandenoverbruggingspensioen.

Verplichte waardeoverdracht kleine pensioen

Het kabinet werkt aan een voorstel voor de automatische overdracht van kleine pensioenen om het pensioenresultaat van mensen die regelmatig van baan wisselen te verbeteren en de uitvoeringskosten te verlagen. Deze moet in de plaats komen van het huidige recht van afkoop. Op deze wijze behouden ook kleine aanspraken hun bestemming, waarmee de pensioenvoorziening wordt verbeterd van vooral werknemers met meerdere kortlopende dienstverbanden.

Investeren in Nederland

Groefaciliteit

Het kabinet wil de bedrijvigheid en economische groei stimuleren. Het geeft hier onder andere invulling aan door een groefaciliteit. Deze richt zich op buffervermogen – zoals eigen vermogen van participatiemaatschappijen en achtergestelde leningen door banken – en is vooral gericht op de start-, groei- en expansiefase van een bedrijf. Achtergestelde leningen en aandelenkapitaal verstrekt door participatiemaatschappijen vallen tot maximaal €25 mln onder de garantieregeling. Een bank kan een garantiefinanciering verstrekken tot maximaal €5 mln in de vorm van achtergestelde leningen. De garantie van de overheid bedraagt 50%. De regeling is kostendekkend. In de Voorjaarsnota 2016 is het budget van de Groefaciliteit met €150 mln verhoogd verspreid over de jaren 2016–2019, omdat het Achtergestelde-leningen-fonds van het NLII, gebruik maakt van de Groefaciliteit.

MKB-financiering

Veel aandacht gaat uit naar het bevorderen van innovatie door het MKB. Een groot aandeel van het innovatie-instrumentarium richt zich specifiek op het MKB en start-ups. Voorbeelden zijn de Europese structuurfondsen, het Innovatiekrediet, de Seed Capital regeling, Eurostars en de MIT-regeling.

Om toegenomen risico's op te vangen en blijvend te kunnen investeren hebben bedrijven meer bedrijfseconomische buffers nodig. Het belang van alternatieve financiering (venture capital, business angels, kredietunies, crowdfunding) neemt daarom toe. Het kabinet zegt al veel gedaan te hebben om deze transitie in gang te zetten en de markt te stimuleren via financieringsinstrumenten, verdere uitrol van het Aanvullend Actieplan MKB-financiering en risicokapitaal.

Daarnaast worden financieringskelpunten zichtbaar met betrekking tot andere maatschappelijke uitdagingen zoals duurzaamheid. Het Nederlands Investerings Agentschap (NIA) is opgericht om deze aan te pakken. NIA werkt nauw samen met de Europese Investeringsbank (EIB) / het Europees Investeringsfonds (EIF), in het bijzonder het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSD), de regio's en de institutionele beleggers via de Nederlandse Investeringsinstelling (NLII). Door koppeling en flexibeler inzet van stimuleringsinstrumenten kan beter worden ingespeeld op de ontwikkelingen in de markt. Het NIA zal daar verder op worden toegerust.

ZZP pensioen

Het kabinet kijkt naar mogelijkheden om de vrijwillige voortzetting van pensioenopbouw door zzp'ers te bevorderen.

AOW

In het toekomstbestendige pensioenstelsel waar over wordt gesproken blijft de AOW het fundament van de ouderdomsvoorziening. Het kabinet zegt de AOW toekomstbestendig gemaakt te hebben door de AOW-leeftijd versneld te verhogen en vanaf 2022 te koppelen aan de levensverwachting. Door de versnelde verhoging zal de AOW-leeftijd in 2017 stijgen naar 65 jaar en 9 maanden. Het kabinet heeft de invoering van de kostdelersnorm AOW uitgesteld naar 2019. Dit kabinet zal de kostdelersnorm niet meer invoeren.

Daarnaast heeft het kabinet de overbruggingsregeling AOW (OBR) uitgebreid. De regeling staat nu ook open voor mensen die tussen 1 januari 2013 en 1 juli 2015 met vroegpensioen zijn gegaan. Daarmee is de instroom in 2016 iets hoger dan geschat. In 2017 zal de instroom echter weer afnemen. Met de uitbreiding kan een OBR-uitkering ook tot maximaal 1 jaar met terugwerkende kracht worden aangevraagd (de aanvraag moet wel worden gedaan vóór dat de AOW-gerechtigde leeftijd is bereikt). Daarnaast geven de uitkomsten ten aanzien van het mogelijk niet-gebruik van de OBR aanleiding om de dienstverlening vanuit de SVB te intensiveren. Dit gebeurt door potentiële OBR-gerechtigden gericht te herinneren.

Wijzigingen digitale identificatie en authenticatie: eID

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) werkt aan het moderniseren van identificeren en authenticeren bij publieke dienstverleners door over te gaan op een hogere beveiliging voor officiële online identificatie en het uitbreiden van het aantal inlogmiddelen binnen het Burgerservicenummer-domein. Dat betekent dat burgers niet alleen met het bestaande DigiD-middel, maar met meerdere publieke en private middelen kunnen inloggen in het BSN-domein. BZK stelt de voorwaarden voor toelating van deze middelen in het BSN-domein en houdt toezicht. De gefaseerde uitvoering van nieuwe inlogmethoden start dit najaar na overleg met de Kamer, daarbij deels voortbouwend op eerder gehouden pilots.

Toezicht

In de afgelopen jaren traden weinig tot geen nieuwe spelers toe tot de Nederlandse financiële sector. Ook nieuwe toetreding van 'traditionele' bancaire partijen is minimaal. Tegelijkertijd is er een opmars van technologische innovatie. FinTech-bedrijven – een verzamelbegrip voor

(vaak jonge of startende) ondernemingen in de financiële sector die gebruik maken van technologische ontwikkelingen en een innovatief bedrijfsmodel hanteren – willen toetreden tot de Nederlandse financiële sector. Het kabinet werkt samen met De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) aan initiatieven om FinTech-bedrijven te laten toetreden tot de Nederlandse financiële sector. Deze initiatieven hebben vooral betrekking op maatregelen ter verbetering van het vergunningverleningproces en mogelijkheden om te kunnen differentiëren in type vergunning in combinatie met meer proportionaliteit.